

РЕЦЕНЗІЯ

доктора медичних наук, професора кафедри акушерства та гінекології
Одеського національного медичного університету МОЗ України
Корнієнко Світлани Михайлівни на дисертаційну роботу Гайдаржі
Христини Дмитрівни: «Стандартизація хірургічного лапароскопічного
лікування глибокого ендометріозу у жінок репродуктивного віку»,
представлену до захисту у спеціалізовану вчену раду ДФ 41.600.051
Одеського національного медичного університету, що створена наказом
Вченої ради ОНМедУ МОЗ України № 355-о від 26.06.2025 року для
розгляду дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня доктора
філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222
«Медицина»

Актуальність теми

Розповсюдженість ендометріозу серед жінок репродуктивного віку оцінюється приблизно у 10%, що складає 190 мільйонів жінок у всьому світі. Глибокий ендометріоз є найбільш важкою формою захворювання та з великою вірогідністю вражає одночасно декілька структур та органів малого таза, що суттєво ускладнює проведення оперативного лікування. Хірургічне втручання вважається методом вибору у випадках неефективності відповідного медикаментозного лікування, при підозрі на інфільтрацію органа із порушенням/втратою анатомічної цілісності та/або функції. Ефективна хірургія глибокого ендометріозу вимагає комплексного підходу та хірургічної компетентності. Хірургія глибокого ендометріозу повинна балансувати між збереженням функції і фертильності, досягаючи при цьому максимально можливого повного видалення та запобігання ускладнень під час та після операції. Хірургічне лікування ендометріозу є невід'ємною частиною комплексного лікування захворювання. Проте на сьогоднішній день у світі не існує регламентованих документів із

рекомендаціями з хірургічного лікування саме глибокого ендометріозу, немає стандартизованих підходів та чітких вказівок щодо показань та радикальності операцій.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами НДР

Дисертаційна робота є фрагментом науково-дослідної роботи кафедри акушерства та гінекології Одеського національного медичного університету МОЗ України «Розробка та впровадження алгоритмів діагностики, лікування та профілактики актуальних захворювань репродуктивної системи жінок» (№ державної реєстрації 0112U8308 від 30.11.2017р).

Наукова новизна одержаних результатів

Після проведення оцінки найважливіших здобутків дисертаційного дослідження, варто відмітити, що у представленій дисертаційній роботі приведено нове рішення актуального практичного завдання сучасної гінекології – покращання результатів хірургічного лікування глибокого ендометріозу шляхом розроблення стандартизованого хірургічного підходу до лікування таких хворих.

У роботі автором вперше вивчені субтипи глибокого ендометріозу за даними лапароскопічної ревізії, враховуючи таке різноманіття форм захворювання, створений перелік хірургічних процедур, які мають при цьому виконуватися у хворих з глибоким ендометріозом.

В даній роботі вперше розроблена методика стандартизації хірургічного лапароскопічного лікування глибокого ендометріозу у жінок репродуктивного віку, шляхом створення покрокової інструкції оперативного втручання із урахуванням різних субтипів глибокого ендометріозу.

Вивчені найближчі та віддалені результати запропонованої стандартизованої методики хірургічного лапароскопічного лікування

глибокого ендометріозу у жінок репродуктивного віку, та проведено їх порівняльний аналіз із традиційним лікуванням.

Вперше вивчена ефективність хірургічного лікування глибокого ендометріозу, враховуючи різновид больового синдрому.

Запропонована стандартизація хірургічного лапароскопічного лікування глибокого ендометріозу дозволяє достовірно скоротити тривалість оперативного втручання в 1,2 рази, знизити об'єм інтраопераційної крововтрати в 1,3 рази, скоротити тривалість перебування в стаціонарі в 1,3 рази, зменшити частоту ускладнень I класу за Clavien-Dindo. зокрема випадки післяопераційного парезу кишківника зменшились у 4,9 разів, кількість випадків лихоманки зменшилась у 3,2 рази, кількість випадків дисфункції сечовипускання зменшилась у 4,2 рази.

Теоретичне значення отриманих результатів

Одержані дані дозволили науково обґрунтувати ефективність застосування стандартизованої методики хірургічного лікування жінок з глибоким ендометріозом, асоційованого із глибоким ендометріозом.

Практичне значення результатів дослідження

Для лікарів акушер-гінекологів запропонована нова методика стандартизації хірургічного лапароскопічного лікування жінок із глибоким ендометріозом, що дозволить покращити результати такого лікування.

Розроблена методика стандартизації хірургічного лапароскопічного лікування глибокого ендометріозу вже впроваджена в клінічну практику в гінекологічному відділенні Багатопрофільного медичного центру Одеського національного медичного університету.

Теоретичні та практичні положення дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі на кафедрі акушерства та гінекології та клінічних базах Одеського національного медичного університету МОЗ України при навчанні студентів, інтернів, в програмі безперервного професійного розвитку лікарів: акушерів-гінекологів,

анестезіологів, сімейних лікарів, на курсах тематичного удосконалення, вебінарах.

Ступінь обґрунтованості та достовірності основних наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, викладених в дисертації

Основні положення дисертації, її висновки та рекомендації є обґрунтованими та достовірними, базуються на достатньому за обсягом клінічному матеріалі – 210 жінок, які були прооперовані за стандартизованою методикою, і 99 жінок групи порівняння були проліковані традиційним лапароскопічним методом. Кількість досліджень і клінічних спостережень є достатньою для статистичної обробки та дозволяє вважати отримані результати достовірними

Всі дослідження узгоджені Комісією з питань біоетики Одеського національного медичного університету (протокол засідання № 6 (31) від 11.06.2025 р.), не містять даних, які суперечать сучасним вимогам біоетики та морально-етичних норм. Достовірність первинних матеріалів дисертації на здобуття ступеня доктора філософії перевірена комісією, яка була створена наказом Одеського національного медичного університету МОЗ України № №324-о від 04.06.2025 року. Всі документи оформлені відповідно до існуючих вимог, результати досліджень оброблені сучасними статистичними методами аналізу на персональному комп'ютері. Первинна документація за обсягом та характером досліджень повністю відповідає вимогам наведеним у дисертаційній роботі.

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, сформульовані в дисертації, базуються на результатах, що були отримані у процесі виконання роботи, мають об'єктивний характер, адекватні та цілком логічні, достатньо аргументовані, відповідають поставленій меті та завданням дослідження, мають теоретичне та практичне значення.

Вважаю, що науковий, теоретичний рівень і практична значимість отриманих результатів, отриманих автором безсумнівні, що можна кваліфікувати як високий рівень оволодіння здобувачем методології наукової діяльності.

Оцінка змісту, оформлення та обсягу дисертації, зауваження щодо оформлення

Дисертацію побудовано за традиційним принципом, вона складається із анотації, вступу, огляду літератури, характеристики груп дослідження та застосованих методів дослідження, розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів досліджень, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних літературних джерел (містить 240 джерел латиною та кирилицею), додатків. Дисертаційна робота представляє собою машинопис, викладений на 170 сторінках, відповідно до вимог наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 року. Звертає на себе увагу доступний до сприйняття, логічний та послідовний стиль викладення матеріалів дисертації, грамотна українська мова, наявна довідка про повне дотримання вимог доброчесності. Дисертацію ілюстровано 77 таблицями та 14 рисунками, зміст яких містить отримані в процесі дослідження результати.

Слід відмітити, що наукова та літературна якість подання матеріалу та стилю дисертаційної роботи не викликають жодних заперечень.

Робота містить розширені **анотації** державною та англійською мовами, список публікацій за результатами дослідження, вступ, де обґрунтована актуальність обраної теми та вказано зв'язок роботи з науковою тематикою кафедри. Дисертантом точно та методологічно грамотно сформульовано мету дослідження, для досягнення якої поставлено чіткі задачі. У вступі сформульовано наукову новизну дослідження та значення для практичної системи охорони здоров'я, окреслено особистий внесок здобувача, відомості про апробацію результатів дослідження, публікації за темою дисертаційної роботи, об'єм і структура дисертації.

Розділ перший традиційно представлено оглядом сучасних публікацій щодо стану хірургічного лікування глибокого ендометріозу в світі. Наведено сучасний погляд на глибокий ендометріоз, нові тенденції в класифікації, діагностиці та хірургічному лікуванні, тенденції поширеності цього захворювання в світі, частоту звернення з цього приводу до лікарів та відому затримку в діагностиці цієї патології. В розділі наведено докладний аналіз актуальних даних світових публікацій стосовно впливу глибокого ендометріозу на якість життя таких пацієнток, сучасних методів лікування та їх ефективності. Наведено стан сучасних методів хірургічного лікування глибокого ендометріозу. Розділ логічно побудовано та структуровано, висвітлює усі сучасні світові тенденції стосовно хірургічного лікування глибокого ендометріозу, асоційованого із больовим синдромом.

Розділ другий містить детальну інформацію про дизайн дослідження - критерії включення пацієнток до дослідження, принципи поділу їх на групи, висвітлена інформація про поетапність виконання роботи. Детально описано всі використані методи дослідження. В дослідженні дисертант використовував клініко-анамнестичні, лабораторні, сучасні інструментальні та статистичні методи дослідження. Розділ завершується відомостями про методи статистичної обробки, що були задіяні для узагальнення отриманих результатів.

Третій розділ містить детально висвітлену розроблену та запропоновану стандартизовану методику хірургічного лапароскопічного лікування глибокого ендометріозу, асоційованого із больовим синдромом, у жінок репродуктивного віку, яка складається із 7 послідовних кроків, з урахуванням субтипів глибокого ендометріозу, частоти та варіантів їх поєднання.

Четвертий розділ містить клініко-анамнестичну характеристику досліджуваних груп пацієнток, яка проводилась перед оперативним втручанням. За всіма показниками групи пацієнток були однорідними.

Передопераційне стадіювання ендометріозу здійснювалось за класифікацією #Enzian 2021 (u) за характеристиками ультразвукового дослідження органів малого таза, за ступенем важкості ендометріозу обидві групи були порівняльними. Далі проводилось інтраопераційне стадіювання ендометріозу за класифікацією #Enzian 2021 (s) та аналіз хірургічних процедур, які були виконані при цьому. За ступенем важкості ендометріозу та переліком хірургічних процедур розподіл пацієнток в обох досліджуваних групах був порівняльним.

П'ятий розділ присвячено оцінці ефективності хірургічного лікування глибокого ендометріозу, асоційованого із больовим синдромом, при застосуванні розробленої стандартизованої методики та традиційного лапароскопічного метода. У дослідженні отримано покращання найближчих результатів хірургічного лікування глибокого ендометріозу при використанні стандартизованої методики, та значне покращання віддалених результатів незалежно від методики.

Розділ шостий є аналізом та викладенням узагальнених результатів власних досліджень, обговоренням їх з літературними даними.

Наприкінці кожного розділу власних досліджень сформульовано проміжні висновки.

Висновки та практичні рекомендації, що ними дисертантка завершує та підсумовує роботу, є логічними, лаконічними та обґрунтованими. Вони цілком відповідають меті та сформульованим завданням дослідження, є підтвердженими використанням сучасних методів статистичного аналізу. Результати дисертаційного дослідження покращують показники хірургічного лікування глибокого ендометріозу, асоційованого із больовим синдромом, у жінок репродуктивного віку при застосування стандартизованої методики хірургічного лапароскопічного лікування глибокого ендометріозу.

Таким чином, провівши аналіз основної частини дисертації, можемо дійти висновку, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною роботою.

Список використаних джерел приведено відповідно існуючим вимогам.

Апробація результатів дисертації, повнота викладу основних положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Отримані результати дисертаційного дослідження повністю висвітлені в опублікованих дисертантом наукових роботах. За матеріалами дисертації опубліковано 4 наукові роботи, з яких 3 статті у фахових виданнях, рекомендованих ДАК МОН України, 1 стаття – у виданні, яке індексується у Scopus.

Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. У публікаціях знайшли відображення всі основні положення дисертаційної роботи.

Основні положення дисертації були достатньо представлені та обговорені на всеукраїнських та міжнародних наукових форумах. Спрямованість науково-практичних конференцій, де відбувалася апробація дисертаційного дослідження, характер статей, тез та виступів дисертанта, у яких відображено положення дисертації і результати проведених досліджень, повною мірою розкривають дослідницьку проблему.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності

Фактів порушення академічної доброчесності дисертантом під час виконання дисертаційного дослідження та написання роботи не виявлено. Дисертаційне дослідження містить посилання на першоджерела цитованої інформації. За даними комісії щодо запобігання академічного плагіату від 10.06.2025 року протокол №6 оригінальність тексту дисертаційної роботи склала 94,78 % за даними перевірки системою сервісу «StrikePlagiarism».

Недоліки дисертації щодо їх змісту та оформлення

Зауважень принципового характеру немає. Серед основних недоліків та побажань можна вказати на те, що в роботі є деякі друкарські й стилістичні помилки. Вказані зауваження та побажання не зменшують значимість наукової праці.

У порядку дискусії вважаю за необхідне поставити наступні питання:

1. До якого висновку Ви прийшли, вивчаючи субтипи глибокого ендометріозу?

2. Чи має значення енергія, яка використовується під час оперативного втручання для показників хірургічного лікування глибокого ендометріозу?

Рекомендації щодо використання результатів дисертаційного дослідження в практиці

Результати дисертаційного дослідження характеризуються теоретичною та практичною значимістю. Науково обґрунтовані висновки та практичні рекомендації можуть бути використані у клінічній практиці медичних установ гінекологічного профілю, спеціалізованих центрах ендометріозу та у навчальному процесі при викладанні курсу акушерства та гінекології у вищих навчальних закладах.

ВИСНОВОК

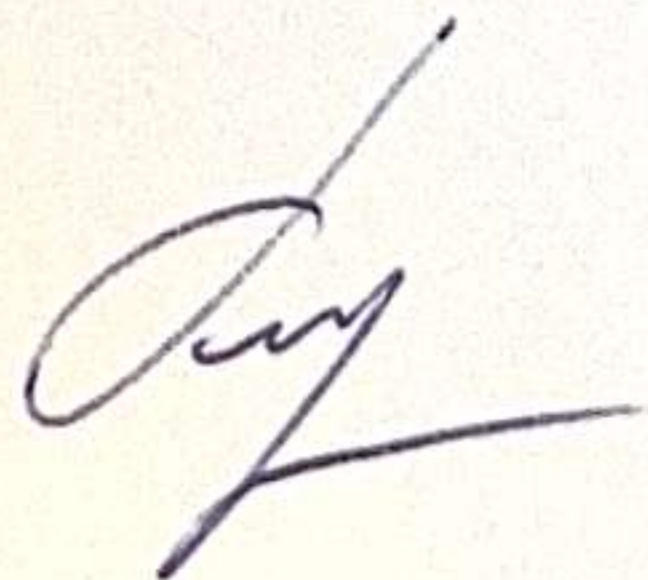
Дисертаційна робота Гайдаржі Христини Дмитрівни «Стандартизація хірургічного лапароскопічного лікування глибокого ендометріозу у жінок репродуктивного віку», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина», є завершеним висококваліфікованим науковим дослідженням, яке представляє нове рішення актуального науково-практичного завдання сучасної медицини – покращання показників хірургічного лікування глибокого ендометріозу, асоційованого із больовим синдромом. Загальна оцінка дисертації позитивна.

Виходячи з актуальності, за об'ємом та рівнем досліджень, наукової та теоретичної новизни результатів, практичної цінності отриманих даних об'єктивності та обґрунтованості висновків, беручи до уваги особистий внесок здобувача, вважаю, що дисертаційна робота Гайдаржі Христини Дмитрівни «Стандартизація хірургічного лапароскопічного лікування глибокого ендометріозу у жінок репродуктивного віку», повністю відповідає вимогам пп. 6-8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р., та наказу МОН України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а її автор Гайдаржі Христина Дмитрівна має необхідний рівень наукової кваліфікації і заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Рецензент

д.м.н., професор кафедри акушерства
та гінекології Одеського національного
медичного університету МОЗ України

Світлана КОРНІЄНКО

Заступник
Світлана Корнієнко
ЗАСВІДЧУЮ
начальник ВК

